

't Seghen Waert

jaargang 23 aflevering 3

september 2004

verenigingsblad van het Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Bestuur

dbr. E.H. Oskam, voorzitter

Juweellaan 175, 2719 SB Zoetermeer

tel. (079) 361 65 38

secretaris, vacature

mw. H.E.M. Westerman, penningmeester

Nassaulaan 12, 2712 AX Zoetermeer

westdijk@hetnet.nl

tel. (079) 316 81 21

mw. J. de Kler (A.W.Z.)

dbr. C.A.M. Klein (G.W.Z.)

dbr. G. J. Moers (I.S.V.)

dbr. F. Rijkaart (P.R.)

Archeologische werkgroep

dbr. B.F.F.H. van der Ven

Douzapad 30, 2722 AX Zoetermeer

benvdven@xs4all.nl

tel. (079) 342 79 91

Genealogische werkgroep

mw. M.E. Vijverberg-Kalkema

Stekelbaarssloot 35, 2724 AR Zoetermeer

kalkema@wanadoo.nl

tel. (079) 331 65 52

Interviewgroep Sprekend Verleden

dbr. E.W. van den Burg

Fr. Hendriklaan 32, 2712 EE Zoetermeer

tel. (079) 316 48 58

Archief en bibliotheek

mw. J.M.C. Huisman-Aaftink

Bernhardstraat 2, 2712 CS Zoetermeer

jokehuisman@hetnet.nl

tel. (079) 316 31 79

Ledenadministratie

dbr. A.Ph. Rademaker

Banckertstraat 5, 2712 KK Zoetermeer

arademaker@wanadoo.nl

tel. (079) 316 43 74

Redactie

mw. C.J. Moerman-van Voorst

Dublinstraat 253, 2713 HT Zoetermeer

c.j.moerman@planet.nl

tel. (079) 352 14 88

dbr. P. Drapers

mw. F.M.J. Heidt-Reeuvijk

dbr. Th. van der Poel

dbr. A.C.J. Vermeulen (publicaties)

t Seghen Waert is een uitgave van het
Historisch Genootschap Oud Soetermeer.
ISSN: 1384-7260

Het Historisch Genootschap is gevestigd in
't Oude Huis, Dorpsstraat 7
2712 AB Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

Website: <http://www.oudsoetermeer.nl>

E-mail: info@oudsoetermeer.nl

Openingstijden archief en bibliotheek:

iedere woensdag 14.00-17.00 uur

Inloopavond A.W.Z.: elke donderdagavond
20.30-22.00 uur

Inloopavond G.W.Z.: eerste maandag van de
maand 20.00-22.00 uur

Inhoud

Van de redactie	1
Activiteitenkalender	2
Hartelijk welkom aan de volgende nieuwe leden	3
Open Monumentendag zaterdag 11 september 2004	4
Nieuw boek: Kasteel Palenstein	7
Historische wandeling Dorpsstraat	8
Wapens en geheime agenten kwamen door de lucht	9
Verrassingen in het oude dorp	18
Vier vrienden	20
Waar is uw wapen?	22
Beschikbare publicaties	23

Van de redactie

In deze aflevering treft u veel informatie aan over de aanstaande Open Monumentendag, waarin ons genootschap een groot aandeel heeft.

Verder bijna zestig jaar na dato een terugblik op de wapendroppings en droppings van agenten in de polders rondom Zoetermeer.

De groep-Zoetermeer heeft helaas verschillende malen tevergeefs op een aangekondigde dropping gewacht. Waarom zo'n dropping niet doorging, is nooit achterhaald.

Een enthousiast nieuw lid doet verslag van een rondleiding door het historische hart van Zoetermeer.

Tenslotte enkele belevenissen van vier vrienden, die elkaar al een leven lang kennen.

Wij wensen u veel leesplezier.

De vierde, tevens laatste aflevering van dit jaar wordt een themanummer betreffende de gezondheidszorg in Zoetermeer, waarvoor u geen kopij kunt inleveren.

Kopij voor de eerste aflevering in 2005 ontvangt de redactie graag uiterlijk vrijdag 17 december 2004.

Activiteitenkalender

Open Monumentendag, zaterdag 11 september a.s.

Deze dag staat in het teken van 'verdedigingswerken'.

11.00 uur in 't Oude Huis: wethouder Bé Emmens presenteert een boek over de roemrijke geschiedenis van kasteel Palenstein en onthult een ANWB-informatiebord over de Dorpsstraat.

De verschillende werkgroepen presenteren zich.

Zie elders het uitgebreide artikel over de Open Monumentendag-2004.

Culturele bustocht, zaterdag 18 september a.s.

Allereerst voert de reis ons naar Doorn. Hier bezoeken we Kasteel Huize Doorn. We krijgen een rondleiding door de schitterende zalen van het kasteel. Vervolgens rijden we naar het oude vestingstadje Buren met zijn monumentale en daardoor beschermde stadsgezicht, zijn rijkdom aan historische gebouwen op loopafstand. We bezoeken het museum 'Buren en Oranje'.

Ook het hiertegenover gelegen Boerenwagenmuseum, waarin een schitterende (tijdelijke) expositie van quiltwerken te bezichtigen is, is de moeite waard.

Voorts is er een synagoge, een waag en een prachtig oud weeshuisgebouw waarin het Museum der Koninklijke Marechaussee is gevestigd.

Er zijn bovendien volop restaurantjes met terrasjes waar u (voor eigen rekening) kunt bijkomen van alle vermoeienissen. Het belooft een interessante dag te worden, waarvoor nog enkele plaatsen beschikbaar zijn.

Wij adviseren

& Creëren...

**Bloembinderij
De Nobel**

Dorpsstraat 86k
2712 AM Zoetermeer
Telefoon (079) 316 93 11

U kunt zich opgeven bij Fia Brandhorst, tel (079) 3517047 of bij Corry de Graaf, tel. (079) 3167276. Museumjaarkaart meenemen!
De kosten bedragen • 25,- per persoon, inclusief eenmaal koffie met gebak en een rondleiding in Huize Doorn. Het bedrag graag overmaken op giro 4788145 ten name van Historisch Genootschap Oud Soetermeer, onder vermelding van excursie 18 september.
Vertrek om half negen vanaf de Marijkestraat.

Filmavond, verzorgd door de Film en Videoclub Zoetermeer op dinsdag 26 oktober a.s.
Op deze avond zal een film worden vertoond over Zoetermeer, samengesteld uit een aantal amateurfilms uit het archief van het Historisch Genootschap, waaruit door de leden van bovengenoemde Film en Videoclub een collage is gemaakt. Dit in het kader van de *'Week van de niet professionele film'*.
Speciaal voor de leden van het Historisch Genootschap wordt deze film vertoond op een groot scherm en voorzien van een uitvoerige toelichting.
De avond wordt gehouden in een van de zalen van de Morgensterkerk, Nassaulaan 1a. Aanvang 20.00 uur.

Dia-avond met als thema de Dorpsstraat op dinsdag 16 november a.s.
Deze avond wordt verzorgd door de heer van Wieringen in 't Centrum, Frans Halsstraat 1. Aanvang 20.00 uur.

Hartelijk welkom aan de volgende nieuwe leden

Dhr. J.M. van den Bosch, Van Wijngaardenstraat 55, Zoetermeer
Dhr. B.G. Brinkel, J.W. Frisostraat 38, Zoetermeer
Dhr. J. Buiel, Lumeystraat 25, Zoetermeer
Mw. M. Dankfort, Nadinegang 32, Zoetermeer
Dhr. E.J.M. van Dijk, Nadinegang 8, Zoetermeer
Dhr. F. Eilbracht, Fretweide 25, Zoetermeer
Mw. P.J. Graniewski-Lindenbergh, Nadinegang 115, Zoetermeer
Mw. J.A.W. Groenenboom-Noordam, Burg. De Kockstraat 16, Oosterhesselen
Mw. G. Harkema, Du Meelaan 492, Zoetermeer
Dhr. S. Hoogendoorn, Corn. Van Eerdenstraat 41, Zoetermeer
Dhr. R. Krul, Tijberg 54, Zoetermeer
Mw. P. Laurens-Noordam, Reigerstraat 39, Alphen a/d Rijn
Mw. L.H.T. Leeuwenburgh-Don, Amaliaplaats 9, Zoetermeer
Dhr. M.H. van Oosten, Nadinegang 30, Zoetermeer
Mw. Astrid Visser, Gershwinrode 75, Zoetermeer
Dhr. D. Zuiderwijk, Tijberg 69, Zoetermeer

Open Monumentendag zaterdag 11 september 2004

Op zaterdag 11 september a.s. is het alweer voor de achttiende keer Open Monumentendag. Het landelijke thema is dit jaar verdediging, met in de hoofdrol de monumenten van verdediging. Het motto 'Merck toch hoe sterck' is afkomstig uit Valerius' Gedenckklanck en refereert aan het verzet tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Zoetermeer sluit aan bij het landelijke thema, hoewel de stad niet kan bogen op omvangrijke verdedigingswerken. Toch is hier voldoende te beleven voor een aantrekkelijke Open Monumentendag. Het thema wordt gecombineerd met het project stadswapens.

Kom binnen!

Tussen 10.00 en 16.00 uur zijn deze zaterdag diverse monumenten geopend. In ons 't Oude Huis, Dorpsstraat 7, zullen diverse werkgroepen zich presenteren. De Genealogische Werkgroep laat zien hoe zij onderzoek doet naar Zoetermeerse en Zegwaartse families en iedereen kan er met vragen terecht. De commissie archief-bibliotheek laat boeken zien die met het thema te maken hebben: familiewapens, heraldiek, kastelen en verdedigingswerken. De Archeologische Werkgroep Zoetermeer toont haar opgravingsvondsten van het kasteel Palenstein, hoe deze geconserveerd worden en uiteindelijk het verhaal vertellen van eeuwenlange bewoning. In het gras van de voortuin staan de oude gemeentewapens van Zegwaart en van Zoetermeer. Het in 't Oude Huis gevestigde Stadsmuseum is deze dag gratis toegankelijk.

Kasteel Palenstein

Een belangrijk Zoetermeers bolwerk was het uit de veertiende eeuw stammende kasteel Palenstein dat aan de Dorpsstraat ter hoogte van Albert Heijn stond. Tijdens de opening van de Open Monumentendag zal wethouder Bé Emmens om 11.00 uur in 't Oude Huis, Dorpsstraat 7, een boek presenteren over de roemrijke geschiedenis van dit kasteel, waarover dankzij de opgravingen van de Archeologische Werkgroep veel bekend is. Ook zal hij een ANWB-informatiebord over de Dorpsstraat onthullen, waarop onder meer het kasteel is aangegeven.

Centrumkerken

Er zijn diverse monumentale kerken te bezichtigen. De Nicolaaskerk uit 1915 aan de Dorpsstraat 24 is gebouwd door de Amsterdamse architect Jan Stuyt. Behalve het fraaie interieur is er de expositie *Een eeuw verenigingsleven; het fundament onder de katholieke zuil* te zien. Tientallen Zoetermeerse voorbeelden vindt u terug bij een rondwandeling in de kerk, variërend van de Maria-congregatie tot toneelvereniging Excelsior.

Ook luisteren diverse koren en organisten de monumentendag op waarbij iedereen kan kiezen tussen luisteren, rondlopen en kijken.

In de Oude Kerk, Dorpsstraat 59, kan de toren van de kerk om 10.30 uur en 12.00 uur beklommen worden. De toren is het oudste gedeelte van de kerk. In het interieur zijn fraaie familiewapens te zien op de herenbanken met daartussen het wapen van Zoetermeer met de meerbloemen. Ieder uur kan het fraaie Lohman-orgel worden bezichtigd met uitleg van de organist. In de middag is er een carillonconcert met muziek van Harpe Davids.

Het interieur van de Pelgrimskerk uit 1932 aan de Eerste Stationsstraat 86 is nog helemaal origineel. Om 10.30 uur wordt door dominee Koole uitleg gegeven bij de tentoongestelde liturgische gewaden. Verder hangen er hungerdoeken, is er een fotomontage en kan de doopvont worden bekeken. Ook treden diverse zanggroepen en koren op.

De Adventskerk, Julianalaan 3, is vanaf 13.00 uur open. Er is orgelmuziek en koorzang te beluisteren.

De Pelgrimskerk uit 1932

Verder zijn nog geopend Stadsboerderij Het Buitenbeest uit 1811 (de oudste kinderboerderij van Zoetermeer) aan de Voorweg 93 en korenmolen De Hoop uit 1897 aan de Eerste Stationsstraat 37a.

Bunker

In Zoetermeer is één echt verdedigingswerk te zien en wel de Bunker in het Westerpark uit de tweede wereldoorlog. Deze is onlangs opgeknapt en maakt nu deel uit van de speeltuin.

De bunker was in de tweede wereldoorlog onderdeel van de tweede verdedigingslinie, 16 kilometer achter de Atlantikwall.

De Atlantikwall was een Duitse kustverdediging, die bedoeld was om een invasie uit Engeland af te weren. Hij had een lengte van 5.300 kilometer en besloeg de gehele westkust van Europa. De bouw ervan begon in december 1941. Hiervoor werden de kustplaatsen ontruimd en deels gesloopt.

De Atlantikwall bestond uit talloze bunkers, kanonnen, mijnen, tankgrachten en prikkeldraadversperringen. De bouw van de zware Zoetermeerse bunker was pas in 1944 gereed.

Stadswapens

Het project stadswapens vormt de feestelijke afsluiting van het Actieplan Cultuurbereik. Om 11.45 uur vindt de officiële opening plaats van twee exposities over stadswapens door wethouder Bé Emmens in de hoofdbibliotheek aan het Stadhuisplein.

De eerste expositie toont de ontwerpen van stadswapens door de leerlingen van het basisonderwijs. Alle ontwerpen zullen gedurende twee maanden te zien zijn in de hoofdbibliotheek.

In de tweede expositie staat het Zoetermeerse gemeentewapen centraal, met foto's, serviesgoed, vlaggen, een groot glaspaneel en allerlei andere objecten waarop het gemeentewapen in verschillende verschijningsvormen staat afgebeeld.

Deze dag is er een aantrekkelijk, gratis boekje verkrijgbaar met daarin stadswandelingen langs gemeentewapens in elk van de deelnemende Zuid-Hollandse steden aan het Actieplan Cultuurbereik (naast Zoetermeer zijn dit Gouda, Vlaardingen, Dordrecht, Leiden en Delft).

De wandelroute in Zoetermeer is kort - er zijn weinig openbare locaties met het gemeentewapen erop - maar zeker de moeite van de wandeling waard.

Nieuw boek: Kasteel Palenstein

Vanaf de veertiende eeuw lag aan de Dorpsstraat ter hoogte van Albert Heijn een versterking die Palenstein werd genoemd en waar de ambachtsheren woonden. De laatste restjes werden gesloopt in 1970, de oude gevelsteen vond een nieuwe plek in een van de muren van de Schoutenhoek.

De Archeologische Werkgroep heeft sinds 1984 meermalen gegraven naar de resten van Palenstein. De vele vondsten zijn in duizenden uren vrijwilligerswerk schoongemaakt, geconserveerd, beschreven, scherven zijn in elkaar gepast, plantenzaadjes en botten gedetermineerd, en uiteindelijk is alle informatie bijeengebracht in een boek. Helaas is dit al enige jaren uitverkocht, terwijl de kennis over Palenstein alleen maar groeide.

Op 11 september zal dan ook een nieuw boek over Palenstein verschijnen met de historie van het kasteel en de bewoners, veel nieuwe informatie en vele, vele foto's waarvan een aantal in kleur.

Leden van de Archeologische Werkgroep pauzeren tijdens de opgraving, dagdromend over kasteel Palenstein (Fotomontage E. Stevenhagen)

Wethouder Bé Emmens zal dit boek om 11.00 uur presenteren. Alle Zoetermeerse scholen zullen het boek gratis ontvangen. En met hulp van de afdeling Monumentenzorg van de gemeente kunt u het voor 6 euro aanschaffen. Gewoon in de betere boekhandels, op 't Oude Huis en via www.oudsoetermeer.nl.

Historische wandeling Dorpsstraat

Bep van Adrichem

Dinsdag 6 juli j.l. is het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, in samenwerking met Het Gilde Zoetermeer, onder leiding van twee gidsen gestart met een wandeling in en om de Dorpsstraat.

De bedoeling was een twintigtal mensen te laten zien hoe de Dorpsstraat tot ontwikkeling is gekomen vanaf de zestiende eeuw.

Er staat nog een aanzienlijk aantal mooie panden, waaronder drie rijksmonumenten en een twintigtal gemeente-monumenten. Er is ook het een en ander te vertellen over de rijke historie van Zoetermeer.

De tocht ging niet alleen door de Dorpsstraat, ook hebben we gekeken bij de Leidse- en Delftsewallenwetering en gelopen langs de veel lager gelegen buurtvaarten aan beide kanten van de Dorpsstraat.

Omdat er meer dan 45 belangstellenden waren, is de wandeling ook op dinsdagavond 13 juli gemaakt.

In de nabije toekomst is het de bedoeling deze wandelingen vaker te organiseren en nog uit te breiden met een wandeling door de Stationsstraat, de Zegwaartseweg enz.

Tevens worden er een paar fietsroutes uitgezet om zoveel mogelijk mensen de kans te geven hun Zoetermeer beter te leren kennen.

Het begin is er en de activiteitencommissie gaat met enthousiasme verder.

Wapens en geheime agenten kwamen door de lucht

E.W. van den Burg

Herfst 1944

Het was najaar 1944. De geallieerden konden na de invasie in Normandië, na een moeizaam begin, in betrekkelijk korte tijd snel doorstoten tot ver in België. Op dinsdag 5 september leek de bevrijding voor het westen van ons land nog een kwestie van enkele uren. De geruchtenmachine draaide op volle toeren. Nu weten we dat het allemaal heel anders is gelopen. Die datum is de geschiedenis ingegaan als Dolle Dinsdag.

Een illegaal leger wordt gelegaliseerd

Wel was 5 september 1944 in een ander opzicht een belangrijke datum. Onze koningin in ballingschap ondertekende een besluit waarbij het ondergrondse leger in Nederland werd gelegaliseerd. Alle vrijwilligers in erkende verzetsorganisaties werden beschouwd als militairen. Het gebundelde verzet werd vanaf dat moment op militaire leest geschoeid. Er kwam een bevelstructuur voor de gewestelijke commandanten en ook voor de commandanten van de plaatselijke afdelingen.

Voor de Afdeling Zoetermeer/Benthuizen werd de tandarts J(oop) Kentgens, met instemming van alle manschappen, als commandant aangewezen. Door zijn mannen werd hij consequent en respectvol met dokter aangesproken. De heer Kentgens had het voordeel dat hij reserve-officier was en bekend was met de militaire organisatie.

Voor deze bijdrage is het echter ook nodig om te weten wie de leiding had van de Afdeling Berkel/Bergschenhoek/Bleiswijk. Dat was de heer J(an) Rozendaal, die als ploegbaas werkzaam was bij een groot tuindersbedrijf in Rodenrijs. De heer Rozendaal had weliswaar geen militaire achtergrond, maar hij beschikte over grote leiderscapaciteiten en had zich van eind 1942 af zeer verdienstelijk gemaakt in de L.O. (Landelijke Organisatie voor onderduikers) voor Rotterdam en omgeving. Al spoedig kreeg hij van zijn medestrijders de bijnaam 'Tito', naar de grote partizanenleider in Joegoslavië. Het was voor beide leiders te gevaarlijk om met hun eigen naam door het leven te gaan. Voor de bezetter heette Kentgens dan ook Johannes van den Berg en Rozendaal had als schuilnaam Jan Roos.

Voor de leesbaarheid zal in het vervolg van het artikel worden gesproken over de groepen Berkel en Zoetermeer.

Wapens en instructeurs

Er waren nu formeel wel strijdkrachten, maar die moesten nog van wapens, munitie en instructeurs worden voorzien. Wat aan wapens aanwezig was, zou verre van toereikend zijn als ze daadwerkelijk zouden moeten worden ingezet. Daarom vonden van 21 september 1944 tot en met 23 april 1945 in de polders van Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk, Boskoop, Moerkapelle en Zoetermeer in totaal 24 droppings plaats. In tenminste 17, maar wellicht in 19 gevallen werd de groep Berkel gevraagd een zogenaamd 'ontvangstcomité', ook wel 'receptiecomité' genaamd, beschikbaar te stellen.

Meestal werden alleen wapens en munitie afgeworpen. In een aantal gevallen kwamen ook agenten mee, die speciale opdrachten hadden. Nu, na zestig jaar, zijn vele betrokkenen overleden. Sommigen hebben eerder hun verhaal verteld of op papier gezet en onder andere daaruit hebben wij kunnen putten voor deze bijdrage.

De schrijver van dit artikel heeft het voorrecht gehad om zowel de heer Kentgens als de heer Rozendaal persoonlijk te mogen ontmoeten. Wat zal het een ervaring voor ze zijn geweest toen hun gevraagd werd om wapens en agenten te ontvangen. Het verzetswerk was al uiterst riskant. Iedere dag konden zij tegen de lamp lopen en dat betekende bijna altijd de dood.

Maar om 's nachts met een groep mannen ongezien wapens en agenten te ontvangen en op de plaats van bestemming te brengen! Achteraf is het bijna niet voor te stellen dat dit mogelijk is geweest. Zij hebben het later met een zekere mate van nuchterheid verteld en in rapporten vastgelegd.

Afwerpterrein

Een afwerpterrein moest aan een aantal dwingende eisen voldoen, in totaal wel zo'n vijftien. Het moest een minimumafmeting hebben. Het moest vijftien kilometer verwijderd zijn van Duits afweergeschut en drie kilometer van de dichtstbijzijnde wachtpost enzovoort. Was zo'n terrein eenmaal gevonden, dan werd dat doorgeseind naar Londen, waarna in de meeste gevallen door de Royal Air Force luchtfoto's werden gemaakt van het bewuste terrein. Als dit was goedgekeurd, benaderden de plaatselijke verzetsleiders de boeren die op hun land de droppings zouden kunnen verwachten. In de meeste gevallen gaven deze hun medewerking en stelden paard en wagen ter beschikking om de wapens en munitie af te voeren. Niet altijd was de medewerking spontaan, zoals in het volgende geval:

Mevrouw C.M. Wijsman-De Jong: *"Nee, mijn schoonvader wilde dat niet, nou ja, je weet hoe Wijsman was en die man van de ondergrondse uit Berkel zei: "als jullie het niet goedvinden dan halen we jullie voor die nacht gewoon van de boerderij af en dan gebeurt het toch". Ze hebben gewoon gedreigd"*.

Een oud-verzetsman van de Afdeling Berkel kan zich herinneren dat in één geval nogal druk is uitgeoefend op de heer Wijsman.

Dat was de keer dat de heer J.J.F.P. Borghouts (schuilnaam Peter Zuid) zou worden gedropt. Borghouts had van Prins Bernhard de opdracht gekregen om als commandant van het strijdend gedeelte van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten op te treden.

Die dropping vond plaats in de nacht van 17 op 18 maart 1945 op het land van de heer Wijsman.

Peter Borghouts

Geen droppings voor de Groep Zoetermeer, wel voor die van Berkel

Over wéér een nacht dat de Groep Zoetermeer tevergeefs had zitten wachten op een dropping die niet kwam, schreef Jaap van der Zwan in zijn boek 'De dag dat het manna viel': *"Diezelfde morgen nog, toen het licht langzaam boven de huizen van Zoetermeer uitkroop, reden er twee wagens volgeladen met stro en wapens door het dorp (Zoetermeer). Op de bok zat Jan Rozendaal ..."*

In hetzelfde boek een uitspraak van de heer Rozendaal, gedaan in september 1974: *"... waarom het Zoetermeerse verzet nooit wapens heeft ontvangen begrijp ik niet. Wij kregen niet alleen wapens, maar ook vingen wij hooggeplaatste personen in het verzet en radio-operators op. En dat gebeurde meestal in de polders rond Zoetermeer"*.

Het is begrijpelijk dat de toenmalige Districtscommandant van het Gewest Delft, professor dr. ir. P.M. Heertjes, na de oorlog wilde weten waarom er voor de Groep Zoetermeer geen wapendroppings hebben plaatsgevonden.

In 1947 zei hij daarover het volgende: *"Het heeft mij steeds verwonderd en min of meer geërgerd, dat er voor district Delft nóóit wapens zijn gedropt. Hoewel diverse droppingsterreinen zijn doorgegeven. Eerst lang na de bevrijding vernam ik, dat Londen bennust geen wapens voor ons heeft afgeworpen. Een verklaring hiervoor is nooit gegeven"*.

Wel is éénmaal een lading containers met wapens en munitie door de Groep Zoetermeer geborgen. Dat was waarschijnlijk op 30 december 1944 toen een piloot zomaar zijn lading uitwierp (1).

Hoe een dropping werd aangekondigd

Wanneer er een dropping zou plaatsvinden, zond men via de Belgische uitzending van de BBC om kwart over een 's middags de voor het afwerpterrein betreffende slagzin uit. Voor het terrein in Zoetermeer luidde die: *"de afwezigheid van François is nogal lastig"*. 's Avonds om halfnegen bevestigde men over Radio Oranje met dezelfde slagzin de aangekondigde

dropping, waarbij tevens de droppingstijd door een toevoeging werd vermeld. Die toevoegingen luiden: "de melk kookt over" en dit betekende dat de dropping tussen 22 en 24 uur kon worden verwacht; bij "de machine maalt op volle kracht" was dit tussen 24 en 02 uur en bij "bericht voor Guus" tussen 02 en 04 uur.

Droppings in Zoetermeer

De groep Berkel heeft in Zoetermeer op het terrein van de familie Wijsman langs de Zegwaartseweg in totaal acht ladingen uit Engeland ontvangen en geborgen. Meerdere mannen uit de directe omgeving, die niet aangesloten waren bij de B.S., hebben daarbij ook geholpen. In ieder geval was de heer Adriaan Wijsman, de oudste zoon van de heer Chris Wijsman, er één van. In de nacht van 1 op 2 november 1944 werden 24 containers en één operator gedropt.

Adriaan: "Het was hartstikke donker die nacht toen dat gebeurde. Nadat het vliegtuig een paar rondjes had gevlogen en onze ploeg het signaal gaf, hing plotseling de lucht vol met parachutes. Ik kon niet zien of er een man bij was. Toen alles op de grond was neergekomen ben ik met paard en wagen het land opgegaan om die knul te zoeken. Na ongeveer een kwartier zoeken liet ik het paard achter en ben op handen en voeten heel voorzichtig naar de plek gelopen waar ik hem vermoedde. Ik had namelijk gehoord dat de neergekomen agenten bij onraad direct schoten en daar was ik nogal benauwd voor.

**FRIS
VERSSHOP**

**Dorpsstraat 103
2712 AE Zoetermeer
079 3167616**

**Hollandse kaasspecialiteiten
Boerenkaasspecialiteiten
Buitenlandse kaas
Salades en pate s
Versgebrande noten
Zuidvruchten
Kadomanden**

Plotseling zag ik de jongen, doodleuk zittend op zijn parachute zat hij te wachten, een wapen in de aanslag, maar verder erg kalm. Na enkele woorden gewisseld te hebben gaf hij mij een sigaret die ik dankbaar oprookte. Het was een geweldig moment! Ik nam de jongen met zijn bagage mee naar onze boerderij, de 'Elizabeth Hoeve', waar met de familie en de jongens van de droppingploeg de rest van de nacht nogal vrolijk werd doorgebracht. Bij het aanbreeken van de dag kwam er vanuit Rotterdam een wagen de agent ophalen en ook zijn meegebrachte zenders en wapens werden ingeladen. Die jongen heb ik helaas nooit meer ontmoet, hij leek mij een rustige knaaf”.

Richard Barné

De bewuste agent heette Richard Barné. Hij werd op 2 februari 1945 door de S.D. (Sicherheitsdienst) opgepakt en op 8 maart 1945 na de aanslag op Rauter gefusilleerd. Hij was toen twintig jaar.

Eerdergenoemde Adriaan heeft op een ochtend letterlijk doodsangsten uitgestaan. Als de containers eenmaal geleegd waren, vormden zij een groot gevaar om ontdekt te worden en daarom moesten zij aan het oog worden onttrokken. Men had bedacht om ze aan de Bleiswijkseweg in de Plas van Poot (2) te dumpen. Ze werden op een boerenwagen geladen, met een zeil overdekt en zo ging Adriaan met iemand van de Groep Berkel op weg. Aan het eind van de Zegwaartseweg werden ze aangehouden door een Duitse post. Adriaan dacht echt dat dit zijn einde zou worden en maakte al aanstalten om het paard uit te spannen. Hij dacht dat dit de weg naar huis wel zou vinden. De man uit Berkel wist de Duitsers ervan te overtuigen dat zij bezig waren met een evacuatie en wonder boven wonder, zij keken niet onder het zeil. Zo konden ze hun weg vervolgen naar de Bleiswijkseweg.

Het is al even aangetipt dat de heer Borghouts werd gearachuteerd. Toen hij en de operator Bobby ten Broek de avond van 17 maart 1945 uit Engeland vertrokken, werd het toestel onderschept door een Duitse nachtjager, die het Engelse vliegtuig tot bij de afwerpplaats volgde. De piloot zag zich genooddaakt de agenten in één run tegelijk te parachuteren op een vrij lage hoogte, wat de nodige risico's met zich meebracht. De landing verliep gelukkig vlot. De Duitse nachtjager moet de lichten op de grond hebben gezien.

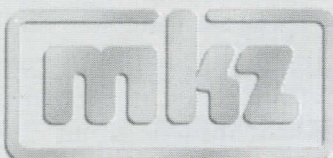
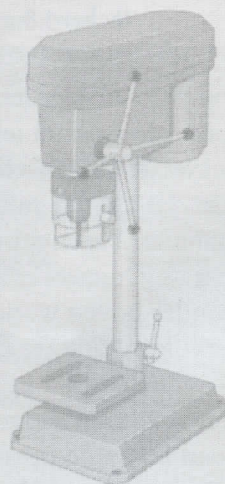
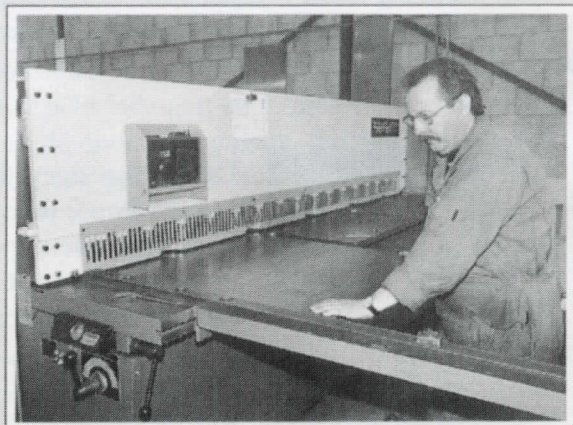
Nu óók voor particulieren!

LASSEN ○

ZETTEN ○

DRAAIEN ○

VERKOOP ○

MKZ-Metaalbewerking

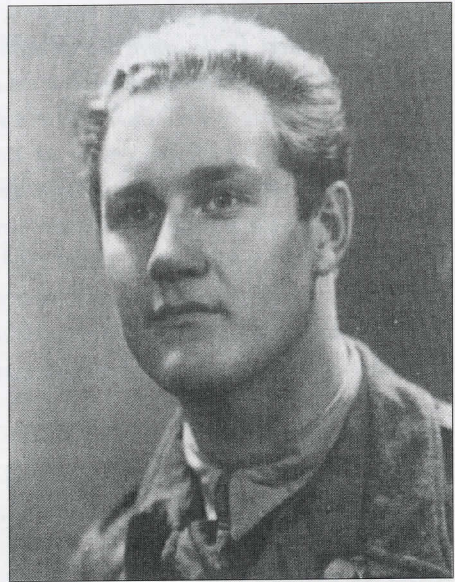
Industrieweg 21, Zoetermeer

Telefoon (079) 341 63 41

Enkele dagen na de dropping werd een Duitse post bij het veld neergezet en dit terrein kon niet meer worden gebruikt en dat zal de familie Wijsman niet hebben gespeten!

De heer Borghouts ontmoette direct na zijn landing een aantal leidende figuren uit het Rotterdamse verzet. Hij vergaderde tot het licht werd in een boerderij (waarschijnlijk die van Wijsman) en begaf zich om 6 uur in de morgen naar Vlaardingen. Later heeft hij de voorbesprekingen met de Duitsers geleid, die uiteindelijk de capitulatie tot gevolg hadden.

De heer Ten Broek, een Engelandvaarder, werd na zijn landing ondergebracht in een stal (waarschijnlijk ook bij Wijsman). Zijn opdracht was om met zijn zender contacten te onderhouden met Londen en dat deed hij in Rotterdam. Daar werd hij op 5 mei 1945 bevrijd en was ook voor hem de oorlog voorbij.

Bobby ten Broek

Persoonlijke ervaringen bij een wapendropping

De eerste dropping in deze omgeving vond plaats op een terrein in de Noordpolder van Berkel, hemelsbreed slechts een paar kilometer van Zoetermeers grondgebied verwijderd.

Enkele deelnemers aan de wapendroppings hebben na de oorlog hun belevenissen neergeschreven en hierna volgt een aantal citaten.

Niets menselijks was deze, meestal jonge mannen vreemd zoals zal blijken:

“..... Voor velen van ons was het een moeilijke tocht met angst en veel spanning. Vooral de jongens die voorop liepen hadden het moeilijk. Bij het minste of geringste zag je ze verstijven. Het onverwacht opvliegen van een koppel eenden, het plotseling opdoemen van een koe in de mist, zelfs het opflakkeren van een oud veenbrandje in de landscheiding zorgde iedere keer weer voor schrik. Wachten in een donkere, koude en mistige nacht met voor velen vreemde geluiden. Als je met elkaar sprak kon je de spanning in de stemmen horen. Het was voor ons bij iedere dropping weer een gevecht van angst, zenuwen, spanning en zweet hoe het zou aflopen. Maar, vooral bij die eerste dropping, zodra wij de wapens uit de lucht zagen vallen, maakten alle emoties plaats voor de wetenschap dat wij met deze wapens tegen de Duitsers konden vechten. Alle spanning viel van je af en het was alsof je al half bevrijd was”

“... Van de eerste dropping die ik meemaakte, kan ik mij herinneren welke diepe indruk dat allemaal op mij maakte. Als beginneling tracht je je voor te stellen hoe zo'n dropping zich zal voltrekken. Je realiseert je, dat je binnen afzienbare tijd op slechts enkele honderden meters verwijderd zal zijn van vrije mensen, die toch onbereikbaar ver weg zijn. Het is donker en je kan hen niet zien. Wel het vliegtuig, waarmee ze komen. ... Dan opeens hoor je in de verte flauw het geluid van motoren en je kijkt in de richting waar het vandaan komt. Ineens zie je het vliegtuig afsteken tegen de nachtelijke hemel en over je heen weer uit het gezicht verdwijnen. ... Flauw hoor je het vliegtuig nog in de verte en je vraagt je af of er iets is misgegaan. Dat blijkt niet het geval, want even later hoor je weer het geluid van de motoren toenemen. In de lengte van de aanvliegroude nadert het weer. Ditmaal gaat het lager dan de eerste keer. De motoren maken nu een alles overdonderend geluid en je voelt de neiging om te bukken. De hemel lijkt één groot vliegtuig, zo'n bakbeest is het toestel. Je ondergaat de herrie als van een hevige storm en je hebt een brok in je keel. Plotseling zie je rond en achter het toestel kleine wolken die langzaam naar beneden zakken. Als ze op ooghoogte zijn herken je die wolken als parachutes, waaraan iets bengelt, dat er uitziet als een potlood. Als ze bijna op de grond zijn zie je pas, dat het lange bussen zijn oftewel containers. Ze zijn gevuld met onder andere wapens en munitie voor het verzet in Nederland. Het heeft me altijd verbaasd, dat er nooit ongelukken zijn gebeurd met deze containers. Gelukkig is er nooit iemand gewond geraakt”

Hoe gevaarlijk het was

In totaal werden in bezet Nederland in de periode september 1944 tot en met mei 1945 211 droppings uitgevoerd op 86 verschillende terreinen.

Eddy de Roever schreef in zijn boek 'Zij sprongen bij maanlicht': *“De bereidwillige boeren, die vaak onderduikers verborgen, liepen enorme risico's. De Nederlandse bevolking heeft nooit beseft wat deze mensen en de mannen die deel uitmaakten van de receptiecomités, gepresteerd hebben. ... Het is helaas voorgekomen dat de Duitsers, die een verdachte boerderij doorzochten, na een wapenvondst de boer voor zijn boerderij doodschoten, waarna de hele boel in vlammen opging”.*

De boerderij van de familie Wijsman bestaat niet meer. Het land werd onteigend en werd bestemd voor schone industrie. Mensen die op dit bedrijventerrein werken, zullen geen weet hebben van wat zich eind 1944 en begin 1945 daar heeft afgespeeld.

Noten:

- (1) Over deze berging is gepubliceerd 't Seghen Waert, jaargang 18, nummer 5
- (2) Deze plas is in de jaren dertig van de vorige eeuw ontstaan toen er zand werd gewonnen voor de aanleg van de A-12

Geraadpleegde bronnen:

- * 'Zij sprongen bij maanlicht' door Eddy de Roever, Uitgeverij Hollandia, 1985
- * 'De dag dat het manna viel' door Jaap van der Zwan, J.N. Voorhoeve, Den Haag
- * 'De Heraut', weekblad voor de B Driehoek: Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs en Bleiswijk d.d. 5 april 1995
- * 'Op 5 mei ben ik opnieuw geboren' door Leo Bolleboom, Drukkerij Grafia Pijnacker
- * Interview met mevrouw C.M. Wijsman-De Jong

De boerderij van de familie Wijsman, Zegwaartseweg 41

Verrassingen in het oude dorp

Marijke Buiel-van Eck

Gelokt door een uitnodiging in de krant, deed ik op 13 juli mee met een rondleiding door het historische hart van Zoetermeer. Twintig mensen hadden zich opgegeven, die later werden ingedeeld in twee groepen.

Jacques van Oosterom en Bep van Adrichem ontvingen ons in het Oude Huis met koffie en thee. Het bedoelde speculaasje stond in zicht, maar helaas in het museumgedeelte, achter slot en grendel. In zijn inleiding vertelde Jacques dat Bep en hij deze avond voor de tweede keer gids zouden zijn. Dat ze wel veel weten, maar niet alles. Wij vonden het niet erg dat Bep, onze gids, af en toe in haar boek moest zoeken naar een jaartal of naar een foto, die het oude plaatje liet zien.

We hoorden over het rijke Zoetermeer en het arme Zegwaard, wel ieder met een eigen raadhuis, burgemeester en rechter.

We weten nu dat het hoogteverschil tussen de Dorpsstraat en Palenstein aan de ene kant en het Wilhelminapark aan de andere kant, vier meter bedraagt. Dat is leuk om te weten als je weer eens omhoog moet fietsen naar de Dorpsstraat. Over het water van de Leidse- en de Delftsewallen en achter de Dorpsstraat over de Buurtvaart, voeren schepen met graan naar de Graanschuur, toen echt de opslagplaats van graan, en naar de molen in de Stationsstraat.

MEEÛS®

Goed geregeld dus.

Huis kopen? Huis verkopen?

079-3167771

De komst van de trein in 1870 maakte het vervoer over water overbodig.

Bep vertelde dat er in de zeventiger jaren helaas veel is afgebroken. Ze wees ons op de gespaard gebleven geveltjes in de Dorpsstraat en het verstopte, lieflijke gasfittershuisje aan de Delftsewallen.

We zagen de gevel van Optique René, die er bijna niet was gekomen omdat hij te frivool werd gevonden!

Onze rondleiding eindigde in de diepe tuin met knoestige, oude bomen van mevrouw Begemann. Het langwerpige pand 'Op Doortocht' werd gebouwd door haar overgrootvader. Het raadhuis van Zoetermeer stond er tegenover. Toen mevrouw Begemann trouwde met haar eerste man,

trok haar moeder de gangloper het huis uit, over de straat heen naar de overkant. Zij vertelde ook nog dat ze vroeger konden kiezen hoe ze naar Den Haag gingen: over de nieuwe weg (nu de A 12) of over de oude weg, die in een

Wilhelminapark

min of meer rechte lijn liep van

Leidschendam over Zoetermeer naar Gouda, nu de Voorweg, Vlamingstraat, Dorpsstraat, Schinkelweg en Bleiswijkseweg.

Alle deelnemers waren het erover eens: De rondleiding met deze twee enthousiaste gidsen is een gouden greep van het Historisch Genootschap.

Vier vrienden

E.W. van den Burg

De Interviewgroep heeft destijds een aantal Zoetermeerse mannen geïnterviewd die in de jaren 1945-1950 als militair in Nederlands-Indië hebben gediend. Behalve voor hun verhalen hadden wij ook belangstelling voor foto's uit die periode. Voor het genootschap heeft dat een unieke verzameling foto's opgeleverd. Als de schoenendoos met foto's op tafel kwam, hadden wij ook belangstelling voor foto's, die niet direct met Indië te maken hadden. Het was frappant dat we bij drie personen steeds eenzelfde foto tegenkwamen, een foto die typerend was voor de maanden kort na de oorlog. Op die foto stonden van links naar rechts: Huib van Zetten, Rokus Klos, Chiel Brussé en Bram van Zetten.

Grote gebieden rond Zoetermeer waren lange tijd geïnnundeerd geweest. De bezetter hield er rekening mee, dat een invasie in het Westen van Nederland zou kunnen plaatsvinden en het water zou dat zo veel mogelijk moeten bemoeilijken.

1944, Innundatie langs de Hoogeveense weg
(Foto: Historische Kring Benthuizen, met dank aan dhr. J. van Dongen)

Bij de droogmaking na de oorlog bleek de visstand behoorlijk toegenomen te zijn. Voor de vier vrienden, want dat waren zij, was het in die tijd niet alleen een gezellig dagje vissen, maar voor de huisgenoten was het ook een welkome aanvulling op het nog bescheiden vleesrantsoen.

Daarna kwam de tijd, dat ze alle vier naar Nederlands-Indië moesten. Dat waren spannende tijden.

Zoals uit een niet zo lang geleden genomen foto kan blijken, hebben ze het er alle vier levend afgebracht, met dien verstande dat Chiel Brussé in Indië zeer ernstig gewond is geraakt, waarvan hij nog altijd de gevolgen ondervindt.

Het leek ons een goede gedachte om de twee foto's eens naast elkaar op te nemen in het verenigingsblad.

V.l.n.r. Huib van Zetten, Rokus Klos, Chiel Brussé en Bram van Zetten

Waar is uw wapen?

Gezocht: afbeeldingen van het Zoetermeerse gemeentewapen of uw Zoetermeerse familiewapen.

In september 2004 is er in de hoofdbibliotheek aan het Stadhuisplein een expositie over stads- en familiewapens. Hier zal ook het Zoetermeerse gemeentewapen in zoveel mogelijk verschijningsvormen te zien zijn.

Heeft u nog huisraad (theelepels, glazen, serviesgoed, servetten), gevelstenen, stempels, schellenkoorden, ex libris, geborduurde kleden, vlaggen, foto's of andere mooie objecten met afbeeldingen van het Zoetermeerse gemeentewapen?

De openbare bibliotheek Zoetermeer wil dit graag van u lenen om in de maanden september en oktober tentoon te stellen in een vitrine of aan een wand.

U kunt contact opnemen met Christl Mulder, tel. (079) 3412034 of e-mail: mulder@bibliotheek-zoetermeer.nl.

ARTOTHEEK 'DE VLAMING'

Verhuur

beeldende

kunst

Voor bedrijven en particulieren

Vlamingstraat 2a
2712 BZ Zoetermeer
Telefoon 079 3169551

Beschikbare publicaties

- Gebundeld Verleden (1989): Jubileumboek van het Historisch Genootschap met artikelen over vroeg-20e-eeuwse geschiedenis • 4,50
- Historische straten in Zoetermeer: Stationsstraat (1995)*: Monumenten en beeldbepalende gebouwen in één van Zoetermeers oudste straten • 2,-
- Samen onder één dak (1995): Geschiedenis van de Adventskerkgemeente en de Remonstrantse kerk • 4,-
- Over de Reguliersdam (1997): Historische en archeologische informatie over de Zoetermeerse overtoom in Rokkeveen • 9,-
- De geur van krijt (1997)*: Onderwijsgechiedenis en scholen in Zoetermeer • 1,-
- Zeventien Zoetermeerse kerken (1998)*: Alle kerkgebouwen in Zoetermeer • 3,-
- Terugblik Zoetermeer (1998): Video met unieke beelden over de stadshistorie • 4,50
- Monumentaal groen in Zoetermeer*: Parken en andere groengebieden in Zoetermeer • 1,-
- Dorp in Oorlog: Zoetermeer 1940-1945 (2000)*: De Tweede Wereldoorlog in Zoetermeer uitgebreid belicht • 22,-
- Op de hoek van de Wallen*: Bouw- en bewoningsgeschiedenis van Dorpsstraat 46 • 4,50
- De geschiedenis op straat, een ontdekkingsstocht langs de Zoetermeerse cultuurhistorie (2001): Beschrijving van de 286 belangrijkste cultuurhistorische elementen in Zoetermeer, met vijf wandel- en fietsroutes met kaart • 12,50
- De geschiedenis op straat (2001): CD-ROM met beschrijving van de 286 belangrijkste cultuurhistorische elementen in Zoetermeer. Met veel kleurenafbelingen en uitgebreide zoekmogelijkheden • 6,80
- Verstopt achter de voordeur (2001)*: Interieurs te Zoetermeer en Zegwaard rond 1900 • 3,-
- Deez' beide dorpen, Zoetermeer en Zegwaard in 1799 (2002): Facsimile van een 18e eeuwse beschrijving van beide dorpen met uitgebreide toelichting en illustraties, gebonden • 9,-
- De kerk van Crooneveen (2002): Historisch en archeologisch onderzoek naar de Zoetermeerse schuurkerk en de rk-parochie. Met en full-colour afbeeldingen • 9,80
- De Zoetermeersche Handelscourant (2002)*: Fraaie advertenties en berichten uit de jaren 1910 - 1970 • 0,50
- Een klassiek juweel: de Oude Kerk in Zoetermeer (2002)*: Veel aandacht voor de bouwhistorie, het interieur en de kerkelijke geschiedenis • 7,-
- De Zoetermeersche Boerencourant (2003)*: Interviews en foto's geven een beeld van het boerenbedrijf tussen 1910 en 1970 • 0,50

De publicaties zijn te koop in geselecteerde Zoetermeerse boekhandels, het Stadsmuseum en bij het Historisch Genootschap Oud Soetermeer: inspreken op (079) 319 06 83, e-mail info@oudsoetermeer.nl (verzendkosten • 3,-).

De met een * gemerkte publicaties zijn samen met de Gemeente Zoetermeer uitgegeven. Meer informatie is te vinden op het internet: www.oudsoetermeer.nl

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken het met hun financiële steun mede mogelijk dit blad uit te geven.

Van As Makelaardij bv

Eerste Stationsstr. 61, tel. (079) 316 44 45

Dranken/Wijnhandel Boonekamp

Dorpsstraat 130, tel. (079) 316 38 02

Bouwmarkt De Bouwhof

Edisonstraat 88, tel. (079) 331 07 00

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

Koperstraat 40, tel. (079) 363 44 44

Het Fluitschip historisch onderzoeks- en adviesbureau, e-mail: fluitschip@hccnet.nl

Henneken Radio en TV

Den Hoorn 7, tel. (079) 316 24 90

Linthout Foto Video

Dorpsstraat 68, tel. (079) 316 30 84

Roos Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 155, tel. (079) 316 35 80

Rové Licht & Sfeer Eerste Stationsstr. 3

tel. (079) 316 64 88

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. (079) 316 31 65

Slagerij Vollebregt

Dorpsstraat 127, tel. (079) 316 35 25

Personenvervoer Van der Slik

Blauwroodlaan 296, tel. (079) 361 61 61

Verlaan Verfspecialzaak

Vlamingstraat 5, tel. (079) 316 34 76

Van Waaij Wonen

Coppeliaschouw 30, tel. (079) 343 53 30

Uw huis verkopen?

Duidelijk, Helder, Betrouwbaar!

van Brero & Breugem

NVM REGISTER MAKELAARS - TAXATEURS

Dorpsstraat 14 (naast het Nicolaasplein) 2712 AK Zoetermeer

tel.: 079-3160061 fax: 079-3160026

e-mail: info@vanbrero-breugem.nl internet: www.vanbrero-breugem.nl

Gratis waardebepaling! Bel 079 - 3160061

Outdoorspecialist Van Herwijnen

Dorpsstraat 66 anno 1908

berg/wandelschoenen
kampeerartikelen
schietsport
dartsport

dump
van Herwijnen
SINDE 1891

tenten
klimsport
vrijtijdskleding
campingaz dealer

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl